

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1188

Vragen van de leden **Peters** (GroenLinks), **Van Bommel** (SP) en **Pechtold** (D66) aan de ministers van Defensie en van Justitie over *de Argos-berichtgeving over een standrechtelijke executie op 7 augustus 2002 in de omgeving van Kaboel, Afghanistan*. (Ingezonden 7 oktober 2009)

1

Kunt u de uitspraak in de uitzending van het programma Argos bevestigen of weerleggen, dat de foto van een Afghaans lijk, die in de uitzending wordt besproken en op hun website staat, ook een been van een Nederlandse militair weergeeft?¹

2

Hoe verklaart u dat de foto volgens Argos is genomen op 7 augustus 2002 tussen 6–6:15 uur 's ochtends door Nederlandse commando's? Kunt u bevestigen of uitsluiten dat Nederlandse commandotroepen rond dat tijdstip op de locatie van het schietincident aanwezig waren? Kunt u in het bevestigende geval toelichten wat zij daar deden?

3

Hoe verklaart u de afwijkingen tussen het relaas van de Duitse ex-militair Wohlgethan in zijn boek «Endstation Kabul» en uw antwoorden aan Argos over de betrokkenheid van Nederlandse commando's bij het

schietincident? Kunt u daarbij ingaan op in ieder geval de volgende elementen:

a. uit het relaas van Wohlgethan:

i. dat een team van Nederlandse commandotroepen waarvan hij deel uitmaakte op klopjacht was op 12 ontsnapte gevangenen,
ii. in de buurt van de locatie van het incident schoten hoorde,
iii. mensen zag wegrennen,
iv. en via een radiobERICHT werd gewaarschuwd voor de aanwezigheid van nog een team van het Korps Commando-troepen (KCT) in de buurt;

b. uit uw antwoorden:

i. dat Nederlandse commandotroepen pas na het incident voor het eerst melding ervan kregen,
ii. en vervolgens op verkenning gingen om eventuele andere ontsnapte gevangenen op te sporen in de omgeving?

4

Kunt u expliciet bevestigen dat de Duitse commando Wohlgethan deel uitmaakte van de Nederlandse KCT-eenheid? Zo ja, om welke redenen hebt u toegestaan dat een Duitse commando deel uitmaakte van een Nederlandse eenheid? Hoe vaak is dat gebeurd? Is dat thans nog steeds het geval? Wat zijn daarvan de juridische en politieke consequenties in het geval van gebruik van geweld? Indien nee, hoe verklaart u dat Wohlgethan een uitgebreide versie

van de gebeurtenissen in zijn boek opneemt?²

5

Hoe beoordeelt u in het licht van de Argos-uitzending uw antwoorden van 18 januari 2008 op schriftelijke vragen over hetzelfde incident?³

6

Beschikte de Koninklijke Marechaussee (KMAR) over het in de uitzending genoemde «Patrol Report 411» dat de KCT van het incident opmaakte? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat heeft de KMAR ermee gedaan?

7

Hoe beoordeelt u de betrokkenheid van de Afghaanse veiligheidsdienst NDS bij de ontsnapping van de gevangenen en het schietincident?

8

Deelt u het oordeel dat hier sprake was van een standrechtelijke executie en dat dit een zeer ernstige schending van het internationale recht en de mensenrechten betreft? Zo nee, waarom niet?

9

Waarom is destijds gekozen voor een passieve woordvoeringslijn?

10

Waarom zijn de stukken met betrekking tot de betrokkenheid van de KCT als «staatsgeheim» gekwalificeerd? Zijn alle operaties

van de KCT staatsgeheim? Zo nee, wat zijn de criteria voor classificatie?

11

Hoe verklaart u dat de in de uitzending genoemde stukken inmiddels «zoek» zijn?

Toelichting

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen ter zake van de leden Heerts en Eijsink (beiden PvdA), ingezonden 7 oktober 2009 (vraagnummer 2009Z18243).

¹ Argos, 3 oktober 2009.

² Hoofdstuk «Auge in Auge met afghanischen Kämpfern», vanaf blz. 175.

³ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2007–2008, nr. 1376.

Antwoord

Antwoord van minister **Van Middelkoop** (Defensie), mede namens de minister van Justitie (ontvangen 12 januari 2010) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nrs. 536, 671 en 929

Inleiding

Naar aanleiding van het spoeddebat van 16 december 2009 zend ik u hierbij, mede namens de minister van Justitie, de antwoorden op een aantal vragen over het schietincident van 7 augustus 2002 bij Kaboel. Tijdens het spoeddebat is verzocht uiterlijk 1 februari 2010 de volgende vragen te beantwoorden:

- De vragen 3, 4, en 6 tot en met 16 van de leden Heerts en Eijsink aan de ministers van Justitie en van Defensie over de rol van Nederlandse militairen bij een actie op 7 augustus 2002. Tevens wordt vraag 1 beantwoord. Deze vragen werden ingezonden op 7 oktober 2009 onder kenmerk 2009Z18243.

- De vragen 1, 4, 6, 7, 9, 10, en 11 van de leden Peters, Van Bommel en Pechtold aan de ministers van Defensie en van Justitie over de Argos-berichtgeving over een standrechtelijke executie op 7 augustus 2002 in de omgeving van Kaboel, Afghanistan. Deze vragen werden ingezonden op 7 oktober 2009 onder kenmerk 2009Z18246.

- Vraag 1 van het lid Peters aan de ministers van Defensie en van Justitie over de Argos-berichtgeving over een standrechtelijke executie op 7 augustus 2002 in de omgeving van Kaboel, Afghanistan. Deze vraag

werd ingezonden op 29 oktober 2009 onder kenmerk 2009Z19963.

De overige vragen zullen worden beantwoord nadat het lopende oriënterende onderzoek van de Koninklijke marechaussee zal zijn voltooid en de resultaten zullen zijn beoordeeld door het Openbaar Ministerie. De resultaten van dit onderzoek van de Koninklijke marechaussee worden in de tweede helft van januari 2010 verwacht. Meer in het bijzonder dient voor de beantwoording van vraag 2 van de leden Heerts en Eijsink, de vragen 2, 3 en 5 van de leden Peters, Van Bommel en Pechtold en de vragen 2 en 3 van het lid Peters mede het onderzoek aan het fotomateriaal te worden afgewacht. Voor de beantwoording van vraag 5 van de leden Heerts en Eijsink, en vraag 8 van de leden Peters, Van Bommel en Pechtold dient alle recent ontvangen informatie in samenhang te worden bezien en beoordeeld.

1

Zoals uiteengezet in het bijgevoegde antwoord op vraag 16 van de leden Heerts en Eijsink (ingezonden op 7 oktober 2009, kenmerk 2009Z18243), verricht de Koninklijke marechaussee op dit moment een oriënterend onderzoek naar aanleiding van onlangs ontvangen nieuwe informatie, waaronder fotomateriaal. Na ommekomst van de conclusies van het Openbaar Ministeries zullen wij nader ingaan op het fotomateriaal.

4

Zoals uiteengezet in de beantwoording van 18 februari 2008 van de vragen van het lid Van Bommel (Handelingen TK 2007–2008, aanhangsel 1375), is het bij multinationale operaties gebruikelijk en wenselijk dat militairen van verschillende nationaliteiten met elkaar samenwerken. In 2002 waren de contacten tussen Duitse en Nederlandse ISAF-militairen intensief aangezien de Nederlandse infanteriecompagnie deel uitmaakte van een Duitse *battle group*. Het KCT-peloton maakte deel uit van de Nederlandse infanteriecompagnie en voerde regelmatig opdrachten uit van de onder Duitse leiding staande *Kabul Multinational Brigade* van ISAF. In het kader van de Duits-Nederlandse samenwerking hebben, afhankelijk van de periode,

van juni 2002 tot februari 2003 drie tot vijf Duitse militairen een functie vervuld bij het KCT-peloton. Van juni tot oktober 2002 was de heer Wohlgethan een van hen. Deze Duitse militairen hebben dezelfde taken uitgevoerd als de Nederlandse militairen van de KCT-eenheid waarbij zij waren ingedeeld. De Nederlandse en de Duitse militairen traden op binnen hetzelfde ISAF-mandaat en zij beschikten over identieke *Rules of Engagement*. Er hebben zich dan ook geen politieke of juridische complicaties voorgedaan bij hun optreden. In het MTA is afgesproken dat ISAF-personeel onder de exclusieve strafrechtelijke rechtsmacht viel van het land dat hen had uitgezonden. Vanaf februari 2003 viel het KCT-peloton rechtstreeks onder de commandant van ISAF en zijn er geen Duitse militairen meer bij dit KCT-peloton geplaatst.

6

De Koninklijke marechaussee beschikte in 2002 niet over het genoemde *Patrol Report* 411. Het rapport van bevindingen dat de Koninklijke marechaussee in 2002 heeft opgesteld maakt verder geen melding van KCT-militairen. Binnen het huidige oriënterende onderzoek van de Koninklijke marechaussee wordt onder andere dit *Patrol Report* van de KCT-eenheid bekeken. Wij zullen na ommekomst van de conclusies van het Openbaar Ministerie nader ingaan op dit *Patrol Report*.

7

Uit de rapporten waarover Defensie beschikt, is niet op te maken wat op 7 augustus 2002 de taakverdeling was tussen de Afghaanse veiligheidsdienst NDS, de Afghaanse politie en het Afghaanse leger. De Afghaanse regering heeft bekendgemaakt dat de gevangenen waren ontsnapt uit een gevangenis van de NDS. Verder heeft de groep Nederlandse militairen van de luchtmobiele compagnie, die ruim een uur na het schietincident ter plaatse kwam, gezien dat zich daar op dat moment enkele tientallen Afghaanse militairen en politieagenten bevonden. Ook was er een generaal van de NDS ter plaatse, en mogelijk nog andere leden van de NDS.

9

De toenmalige minister van Defensie is op 9 augustus 2002 geadviseerd een passieve woordvoeringslijn te hanteren. Een passieve woordvoeringslijn houdt in dat Defensie eventuele vragen van de media beantwoordt, maar niet op eigen initiatief publiciteit aan de zaak geeft. De redenen voor dit advies zijn niet meer feitelijk te achterhalen, maar bij de keuze voor een passieve woordvoeringslijn heeft wellicht een rol gespeeld dat in augustus 2002 niet Nederland maar een ander land (Turkije) *lead nation* was van ISAF. De afwikkeling van het incident was de verantwoordelijkheid van de *lead nation*. De Nederlandse ISAF-eenheden behoorden tot de belangrijkste ISAF-eenheid van dat moment, de *Kabul Multinational Brigade* (KMNB), die onder Duitse leiding stond. Zoals bekend heeft het Nederlandse ISAF-detachement uitgebreid verslag gedaan over het incident aan de leiding van KMNB. Daarop heeft de leiding van ISAF verdere actie ondernomen. Het voorlichtingsbeleid van Defensie heeft zich inmiddels verder ontwikkeld. Sinds 2006 publiceert Defensie elke week een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen tijdens de uitzending in Uruzgan. Inmiddels is dat wekelijkse overzicht uitgebreid tot alle uitzendingen.

10

Rapportages uit inzetgebieden over een militaire operatie worden in de regel gerubriceerd. Rubricering is noodzakelijk omdat openbaarmaking van alle gegevens van een operatie in het voordeel kan zijn van mogelijke tegenstanders. Openbaarmaking kan daarmee het succes van de operatie in kwestie, maar ook van toekomstige operaties in gevaar brengen. Daarnaast is de veiligheid van de eigen militairen een reden voor rubricering. Rubricering kan inhouden dat de informatie wordt beschouwd als staatsgeheim. Indien dit het geval is, wordt de informatie ingedeeld in een van drie categorieën naar de mate van schade die kennisnemen door niet gerechtigden kan toebrengen aan het belang van de Staat en zijn bondgenoten. Oplopend naar zwaarte zijn dit «Stg. Confidentieel», «Stg. Geheim» en «Stg. Zeer Geheim», waarbij «Stg.» staat voor Staatsgeheim. Operationele rapportages van Nederlandse

militairen vanuit het uitzendgebied aan de Defensiestaf in Den Haag worden meestal gerubriceerd als «Stg. Confidentieel», tenzij er redenen zijn een hogere rubricering toe te passen. Voor de rapportages uit Kaboel over het schietincident was een hogere rubricering dan «Stg. Confidentieel» echter niet aan de orde. Er was daarbij geen verschil tussen de rapportages over de luchtmobiele compagnie en die over de KCT-eenheid.

De rapportages van uitgezonden eenheden aan hun internationale commandant krijgen een rubricering die door de internationale eenheid wordt bepaald. De rapportages van de Nederlandse eenheden over het schietincident aan hun ISAF-commandanten zijn in 2002 gerubriceerd als «ISAF Restricted».

11

Ons is niet bekend dat er informatie of beeldmateriaal zoek is geraakt of is vernietigd. Zie ook het bijgevoegde antwoord op de vragen 8 en 12 van de leden Heerts en Eijsink (ingezonden op 7 oktober 2009, kenmerk 2009Z18243).